

Arbo-inf@ct Zikavirus (aanvulling)

April 2016

Karin Heimeriks, Jaap Maas, Fleur Meerstadt-Rombach

Bericht:

Op dit moment is een uitgebreide epidemie van het zikavirus (ZIKV) gaande in grote delen van Zuid- en Midden-Amerika inclusief het Caribische gebied. Actuele informatie over de verspreiding van het ZIKV is te vinden op de zikavirus-pagina van de [RIVM-website](#) en de [website van het ECDC](#).

Het zikavirus wordt vooral overgedragen door de gelekoortsmug of denguemug, maar ook de tijgermug kan het ZIKV overdragen. De infectie verloopt in de meeste gevallen ongemerkt of mild. Er is toenemend wetenschappelijk over gezondheidsrisico's voor nog ongebooren kinderen na een doorgemaakte ZIKV infectie van de moeder tijdens de zwangerschap. Ook is er een associatie met neurologische afwijkingen waaronder het Guillain-Barrésyndroom. Hiermee rijzen er vragen over de veiligheid en gezondheid van werknemers die in risicogebieden wonen/werken of naar deze gebieden reizen. Met dit arbo-inf@ct geven wij u een aanvulling met de laatste stand van zaken ter onderbouwing van Arbobeleid ten aanzien van ZIKV binnen uw bedrijf/instelling.

Is er een risico op besmetting in Nederland?

In Nederland is infectie met ZIKV momenteel alleen vastgesteld bij mensen die het virus in het buitenland hebben opgelopen. De infectie is hier tot nu toe bij ruim 40 reizigers vastgesteld. Waarschijnlijk zijn er veel meer mensen besmet geraakt, want maar een op de vijf mensen krijgt daadwerkelijk klachten na een besmetting. Lokale verspreiding van het ZIKV binnen Nederland is onwaarschijnlijk omdat geschikte vectoren (enkele soorten steekmuggen van de *Aedes* familie) in Nederland niet voorkomen.

Mogelijke complicaties na een doorgemaakte zikavirusinfectie

Mogelijke complicaties zijn:

- Aangeboren neurologische afwijkingen bij kinderen van wie de moeder tijdens de zwangerschap een ZIKV infectie heeft doorgemaakt, waaronder microcefalie.
- Neurologische complicaties waaronder als belangrijkste ziektebeeld: het Guillain-Barré syndroom (vrij zeldzaam)([artikel in the Lancet](#))

De sterkte en precieze aard van het verband tussen ZIKV en deze complicaties wordt in meerdere landen in Centraal en Zuid Amerika onderzocht, gecoördineerd door de WHO.

Transmissie

Transmissie van het ZIKV vindt vooral plaats via de gelekoortsmug ofwel denguemug; een steekmug van het *Aedes* geslacht (*Aedes aegypti*). Deze mug kan de hele dag steken maar is vooral in de vroege ochtend en latere namiddag actief. Er zijn ook sporadische aanwijzingen dat besmetting door seksuele overdracht (via sperma) mogelijk is. Naar de aard en sterkte van dit verband wordt momenteel onderzoek verricht en het is te verwachten dat de advisering hieromtrent met het toenemen van wetenschappelijke kennis preciezer en beter onderbouwd zal worden. Het is waarschijnlijk dat de infectie leidt tot levenslange immuniteit. Er zijn tot dusverre geen re-infecties beschreven.

De advisering aan werknemers is gebaseerd op de beperkte kennis waar we nu over beschikken.

Onderstaand een overzicht van de diverse adviezen van de WHO, CDC en het RIVM.

Doordat er een waarschijnlijk geringe kans is op seksuele transmissie is het advies rondom zwangerschap en zwangerschapswens:

- Voor mannen die in landen zijn geweest waar het ZIKV heerst én die een *zwangere vrouw* hebben wordt in Nederland een termijn van één maand aangehouden betreffende het advies om een condoom te gebruiken bij seksueel contact. Er wordt hierbij geen onderscheid gemaakt of betrokken man klachten heeft (gehad). Er is geen wetenschappelijke onderbouwing voor het aanhouden van langere perioden. Internationaal (WHO/ECDC/CDC) wordt voor deze mannen uit voorzorg geadviseerd om voor de resterende duur van de zwangerschap een condoom te gebruiken bij seksueel contact. Dit internationale advies geldt voor symptomatische en asymptomatische gevallen.
- Voor mannen die in dergelijke gebieden hebben gereisd en een vrouw hebben met *zwangerschapswens* wordt in Nederland een termijn van één maand beschermde seks aangehouden. Vrouwen die zwanger willen worden, wordt geadviseerd om dit uit te stellen tot na één maand na terugkomst uit een land waar het ZIKV heerst en in de tussentijd een condoom of andere anticonceptie te gebruiken bij seksueel contact. De WHO/ECDC en CDC spreken zich niet (meer) uit over mannen en vrouwen met een zwangerschapswens. De ECDC stelt dat reizigers terugkerend van ZIKV-gebieden en EU-inwoners van ZIKV-gebieden geadviseerd zouden moeten worden dat condoomgebruik het risico op seksuele transmissie via sperma kan verminderen. De WHO adviseert reizigers terugkerend van ZIKV-gebieden om minimaal 1 maand veiliger seks te praktiseren om het potentiële risico op doorgaande transmissie te verkleinen. De CDC adviseert condoomgebruik of afzien van seks voor 6 maanden voor symptomatische mannen die terugkeren uit ZIKV-gebieden en 2 maanden voor asymptomatische mannen. Voor stellen waarvan de asymptomatische man verblijft in ZIKV-gebied adviseert de CDC om condoomgebruik of afzien van seks te overwegen.

Diagnostiek

Bij mensen die werken in risicogebieden en ziekteverschijnselen (zie [zika-pagina RIVM](#)) ontwikkelen wordt rekening gehouden met de mogelijkheid van een Zikavirusinfectie. In dezelfde gebieden komen echter ook vaak Dengue en Chikungunya voor. Omdat deze ziekten allemaal eenzelfde soort verschijnselen kennen, kan alleen laboratoriumonderzoek (bloed en/of urine) zekerheid geven over welke infectie de werknemer mogelijk heeft (doorgemaakt). Het is sinds eind maart in Nederland ook mogelijk om in enkele laboratoria een patiënt serologisch te onderzoeken op een langer geleden doorgemaakte ZIKV infectie.

Bedrijfsgeneeskundige overwegingen

Aan werkneemsters die zwanger zijn of op korte termijn zwanger willen worden, en die risico lopen op besmetting dient geadviseerd te worden dit te bespreken met de bedrijfsarts. Dit advies geldt ook voor mannelijke werknemers die een zwangere partner hebben of een partner met zwangerschapswens. Zij dienen laagdrempelig toegang te hebben tot informatie en advies vanuit werkgeverszijde. Het uitgangspunt van de advisering is deze vrouwen niet naar landen af te laten reizen of daar te laten verblijven waar een verhoogd risico op blootstelling aan ZIKV is.

Indien er desondanks toch dwingende redenen voor een zwangere werkneemster, of werkneemster met zwangerschapswens, zijn om af te reizen naar of te verblijven in één van de risicolanden, in goede en wel geïnformeerde afweging van betreffende werkneemster, dan wordt het volgende geadviseerd. *Wanneer het mogelijk is deze bestemming te vermijden* :

- 1) Zorg voor goede voorlichting over ZIKV, de risicogebieden, gezondheidsrisico's en belang van intensief gebruik van muggenwerende maatregelen. Stel hiertoe middelen en goede informatie ter beschikking. Werknemers kunnen ook zelf informatie vinden bijvoorbeeld op de RIVM- en de LCR-website;

- 2) Laat de zwangere werknemster, eventueel met haar partner, de risico's bespreken met de bedrijfsarts en/of gynaecoloog;
- 3) Vrouwen met een zwangerschapswens wordt geadviseerd om dit uit te stellen tot na één maand na terugkomst uit een land waar het ZIKV heerst en in de tussentijd een condoom of een andere vorm van anticonceptie bij seksueel contact te gebruiken.
- 4) Voor mannen die terugkeren uit een risicogebied én een zwangere vrouw hebben of een vrouw die zwanger wil worden, wordt uit voorzorg geadviseerd om minimaal een maand een condoom te gebruiken bij seksueel contact. Dit geldt ook voor mannen die geen klachten hebben gehad.
- 5) Zorg voor optimale arbeidsomstandigheden en huisvesting. Bijvoorbeeld werk- en woonruimte met een optimaal klimaatsysteem en muggenwerende ramen/ruimtes;
- 6) Als een zwangere werknemster na terugkomst ziek wordt, dient zij haar arts te informeren dat zij gereisd of verbleven heeft in gebieden waar het zikavirus voorkomt en dat ze mogelijk is blootgesteld. Er kan dan diagnostiek worden ingezet.

Informatiebronnen

- De ECDC publiceert regelmatig Rapid Risk Assessments over het zikavirus: [RRA ECDC](#)
- Andere websites: [RIVM](#), [CDC](#), [WHO \(PAHO\)](#)
- Op de [KIZA website](#) treft u een Zikavirus BAH-kaart aan.
- Reizigersadvies is te vinden op de website van het Landelijk Coördinatiecentrum Reizigersadviesing (LCR). De LCR vermeldt actuele informatie rond het ZIKV op haar website. (<https://www.lcr.nl/>)